İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

İPA İstanbul Planlama Ajansı

Vizyon 2050 Kentsel Durum Çalıştayları

Adil, Eşit, Hak Temelli ve Kapsayıcı İstanbul Çalıştayı

Çalıştay Raporu 2021

Hazırlayan: İstanbul Planlama Ajansı – Vizyon 2050 Ofisi

İstanbul Vizyon 2050 Çalışması, İstanbul'un günümüz koşullarına uygun, dinamik ve çok paydaşlı planlama süreçleri ve bütüncül bir bakış açısıyla, eşitlikçi ve adil, demokratik ve katılımcı, dayanıklı, güvenli ve sağlıklı, refah yaratan ve güvenceli, korumacı ve şeffaf bir şekilde yönetilen kent olmasını hedeflemektedir. Günümüzde giderek artan ekonomik belirsizlikler, iklim krizinin etkileri, jeopolitik çatışmalar ve değişen nüfus dinamikleri gibi olgular, çağımız kentlerinin planlanmasında dinamik ve bütüncül yaklaşımlara olan ihtiyaçları ve çözüm önlemlerinin gereksinimini artırmaktadır. Bu doğrultuda İstanbul Vizyon 2050 çalışmaları, bütüncül bir bakış açısıyla ve disiplinler arası bir planlama süreci ile söz konusu ihtiyaçlara cevap vermektedir. Beş ana aşamadan oluşan İstanbul Vizyon 2050 Çalışması, demokratik ve ortak akılla yürütülen katılım süreçleri ile ana ilkeler doğrultusunda 2050 yılına yönelik, vizyon, hedef ve stratejilerin ortaya konmasını amaçlamaktadır.

"Kentsel Durum Çalıştayları" ile söz konusu beş aşamanın ikincisi olan "Kentsel Durum Analizi" aşamasında, demokratik katılımcı yöntemler ile mevcut durum, sorun alanları ve potansiyellerin geniş paydaş katılımı ile belirlenmesi sağlanacaktır. Bu aşamada, Vizyon 2050 çalışma konularını kapsayacak şekilde gerçekleştirilen bir dizi çalıştay, İstanbul'un temel sorunlarını geniş bir perspektifte ele alarak değerlendirmeyi ve Vizyon 2050 stratejilerinin geliştirilmesine yönelik bilginin paydaşlarla birlikte oluşturulmasını hedeflemektedir.

Vizyon 2050 çalışması içinde yer alan 17 konu başlığının 5 çalıştayda ortaklaştırıldığı çalıştay serisinin tamamı zoom üzerinden düzenlenmiştir. Genel bir oturumla başlayan programlar, çalıştay konularına göre değişiklik gösteren şekillerde alt odalarda paralel yürütülen tartışmalar olarak devam etmiştir. Her alt odada bir moderatör kolaylaştırıcı olarak destek verirken, bir raportör tartışmaları yazılı olarak kayıt altına almıştır. Çalıştayların Zoom üzerinden gerçekleştirilebilmesi için gereken teknik destek ve süreç kontrolü İstanbul Büyükşehir Belediyesi- Bimtaş Kooperasyon ve İletişim Şefliği desteğiyle sağlanmıştır.

Giriş

İstanbul Vizyon 2050 Çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen Kentsel Durum Çalıştayları İstanbul Kentsel Durum Analizinin demokratik katılımcı yöntemler yoluyla belirlenmesi amacıyla düzenlenmiştir. Bu çalıştaylardan beşincisi olan "Adil, Eşit, Hak Temelli ve Kapsayıcı İstanbul" Çalıştayı, 29 Haziran 2021 Salı günü, 09.00-13.30 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalıştay öncesinde, çalıştay katılımcılarının belirlenmesi için katılım süreç planı hazırlanmış, alandaki etkinliklerine ve uzmanlıklarına göre Vizyon 2050 Çalışmasının bu aşamasında katılması belirlenen kişilere davet e-postası gönderilmiş ve katılımlarını teyit etmek üzere aramalar gerçekleştirilmiştir. Çalıştay öncesinde, birbirinden farklı grupların temsiliyetlerine sahip ya da bireysel olarak alanlarında etkin olan katılımcılara çalıştayın amacı, oturumların özel amaçları ve hedeflerle birlikte kapsayıcılık açısından İstanbul'un durumuna ilişkin bilgiler içeren bilgi notu gönderilmiştir. İstanbul'daki hak savunucusu kurumların ve kişilerin, konuyla ilgili çalışmalar yürüten uzmanların ve bu hakların sağlanmasındaki en önemli muhatap olan merkezi ve yerel yönetim temsilcilerinin davet edildiği çalıştaya 86 kişi katılmıştır. Çalıştaya katılan katılımcı profili ağırlıklı olarak STK'lardan (%32), yerel yönetim temsilcilerinden (%26) ve uzman-akademisyenlerden (%22) oluşmaktadır. Uluslararası örgütlerin (%2), özel sektörün (%3) ve kamu kurum temsilcilerinin (%1) katılımı görece daha düşük olmuştur.

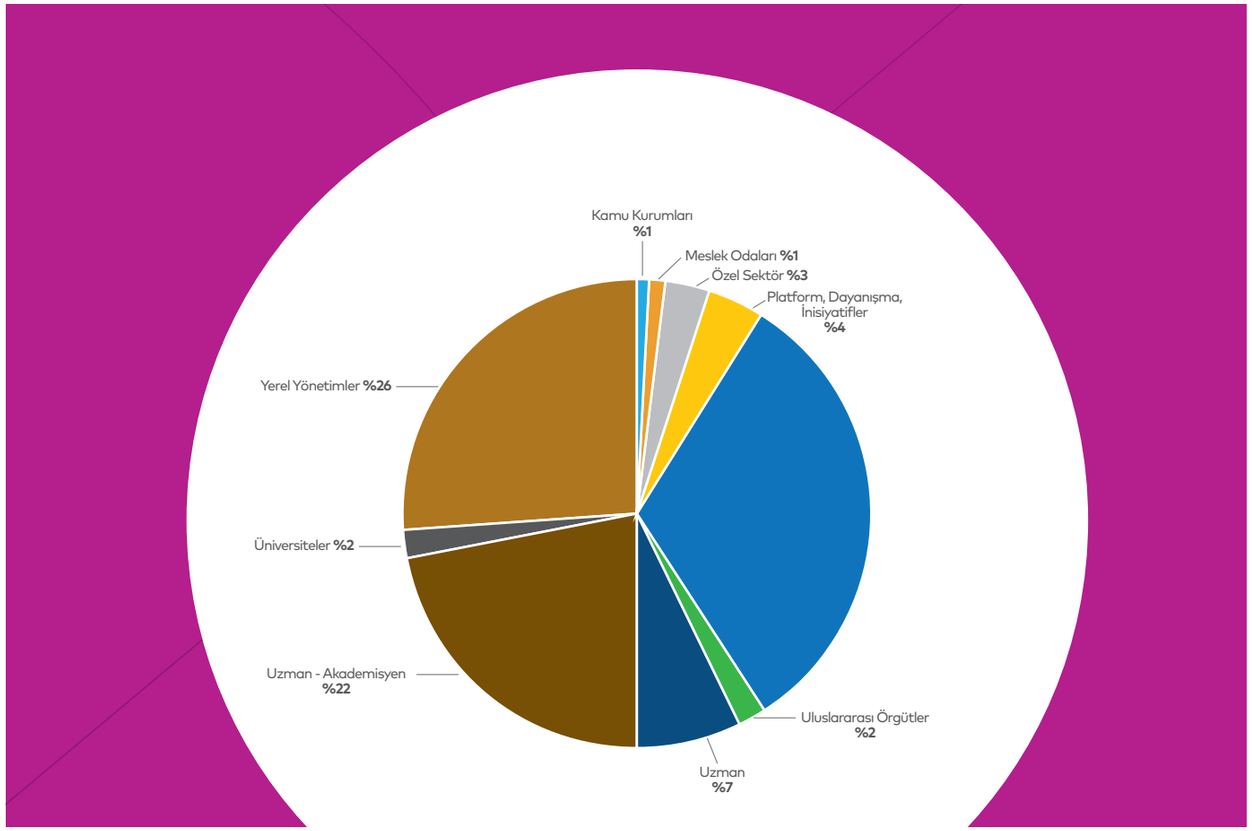

Şekil 1:
Adil, Eşit, Hak Temelli ve Kapsayıcı İstanbul Çalıştayı'na katılan katılımcı profili

Çalıştay başlangıcında İstanbul Planlama Ajansı ve Vizyon 2050 hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmış ve toplantının amacına ve yöntemine dair bilgiler verilmiştir. Çalıştay, İstanbul Planlama Ajansı Koordinatörü Esra Huri Bulduk'un açılış konuşmasıyla başlamıştır. Ardından, Vizyon 2050 Ofisi Koordinatörü Burcu Özüpak Güleç, Vizyon 2050 projesi kapsamında mevcut durum çalıştaylarına dair bilgiler vermiş ve çalıştayın işleyişine ilişkin aktarımlarda bulunmuştur. Sonrasında, Vizyon 2050 Araştırmacısı Nazlı Bülay Doğan tarafından katılımcılara, İstanbul Planlama Ajansı ve Vizyon 2050 Ofisinin faaliyetleri ile "Adil, Eşit, Hak Temelli ve Kapsayıcı İstanbul" temasında ele alınan göstergelere ilişkin bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayın ilk oturumu olan "Kentsel Adalet" başlığında süreyi yönetebilmek ve etkileşimli bir tartışma alanı oluşturabilmek amacıyla katılımcılar tematik çalışma gruplarına ayrılmıştır. Barınma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, kültürel haklar ve gıda hakkı konuları odağında sekiz çalışma grubunda paralel tartışmalar yürütülmüştür. Katılımcılar ilgili oldukları konular, çalışma alanları ve kapsayıcılık dikkate alınarak alt çalışma gruplarına ayrılmıştır. Bu sayede tartışmaların uzmanlık alanlarından beslenecek biçimde ve farklı bakış açılarını içerecek şekilde verimli olması amaçlanmıştır.

Çalıştayın ikinci oturumunda ise "Birlikte Yaşam – Kapsayıcı İstanbulluluk" ve "Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik" başlıklarında paralel tartışmalar yürütülmüştür. İkinci oturumda bu iki başlıkta yine katılımcıların ilgili oldukları konular, çalışma alanları ve katılımcı profiline göre altı alt grup oluşturulmuştur. Sabah ve öğlen oturumlarında çalışma odalarının katılımcıları değiştirilmiş ve katılımcıların farklı katılımcılarla temas etmeleri, etkileşimin artırılması sağlanmıştır.

I. Oturum:

Kentsel Adalet

Kentsel adalet teması ile 09.30-11.30 arası gerçekleştirilen I. Oturumda katılımcılara iki ana soru sorulmuştur. Örnek temalarla ve yaklaşım biçimleriyle detaylandırılan sorular aracılığıyla katılımcıları yönlendirmeden tartışmaların belirli konularda derinleşmesi amacı güdülmüştür. Bu temalar, çalıştaylar öncesinde Vizyon 2050 Ofisi tarafından yürütülen çalışmalar ve görüşmeler sonucunda şekillenmiştir. Bu kapsamda oturum soruları şu şekilde oluşmuştur:

- **"Sosyal konut, ucuz konut, kooperatifler, kiralık konut vb. dikkate alınarak İstanbul'da barınma hakkıyla ilgili sorunlar nelerdir?"**
- **"Sağlık hizmetlerine erişim ve şehir hastaneleri, obezite, cinsel sağlık, çevresel faktörler, salgının diğer sağlık hizmetlerini aksatması, çevre sağlığı dikkate alınarak İstanbul'da sağlık hakkıyla ilgili sorunlar nelerdir?"**
- **"Erişim sorunları, COVID-19 sonrası kopuşlar - çocuk işçiliği, dijital uçurum dikkate alınarak İstanbul'da eğitim hakkıyla ilgili sorunlar nelerdir?"**
- **"Erişilebilirlik, kapsayıcılık, nitelik, kültürel eğitim dikkate alınarak İstanbul'da kültürel haklarla ilgili sorunlar nelerdir?"**
- **"Yüksek gıda enflasyonu, uzun tedarik zinciri dikkate alınarak İstanbul'da gıda hakkıyla ilgili sorunlar nelerdir?"**

Her odada, bu sorunun ardından, "kent yoksulları, güvencesiz çalışanlar, göçmenler, kadınlar, farklı cinsel yönelim ve kimlikteki bireyler, kentin farklı bölgeleri gibi farklı kesimlerin sorunları da göz önüne alarak cevap verilebilir" eklemesi yapılmıştır. Destekleyici soru olarak katılımcılara "Sorunların kaynakları, nedenleri nelerdir? Mevcut sorunlar neden çözülememektedir?" sorusu yöneltilmiştir. İkinci soru olarak ise, "Sorunların ortadan kaldırılması için (yerel yönetimin) öncelikli müdahale alanları ne olmalıdır?" sorusu yine barınma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı, kültürel haklar ve gıda hakkı ile ilgili sorunlar özelinde formüle edilerek sorulmuştur. Bu sorular üzerinden katılımcılar, şu tartışmaları derinleştirmişlerdir:

- Haklara erişilebilirliğin tek bir dezavantajlı gruba odaklı, kısıtlı düşünülmemesi gerektiği, bu **hakların her kesim için son derece önemli bir mesele olduğu** belirtilmiştir. Barınma hakkında, mevcut konutların düşük kalitesinin herkes için bir sorun olduğu söylenmiştir. Sağlık hakkında kentlilerden bahsederken hayvanların da sağlık hakkını gözetmenin gerekliliği dile getirilmiştir. Eğitim hakkı üzerine tartışmada, okul öncesi eğitim, bilişim sektörü gibi yeni dönem mesleklerine yönelik meslek eğitimi ve dijital pedagoji gibi konuların toplumun farklı kesimlerini ilgilendiren meseleler olduğu aktarılmıştır. Kültürel haklar konusunda da, kültürel altyapı ve kültürel istihdam eksiklikleri, genel sorunlar olarak dile getirilmiştir. Kültür politikalarında merkez-çevre ayrımının toplumsal kesimleri ayrıştırdığı uyarısı yapılmıştır. Gıda hakkında, gıdaya erişim imkânının düşmesinin en önemli sebepleri olarak İstanbul'daki gıda yetiştirme alanlarının azlığı ve lojistik sebepler, dolayısıyla da üreticiler için gıda ürünlerinin maliyetlerinin artması sıralanmıştır.

- Ancak kente dair **farklı hakların birbiriyle ilişkili** düşünülmesinin önemi, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının tüm hak konularında dikkat edilmesi gereken meseleler olduğu; sağlık hizmetinde dil bariyeri (hem engellilerin hem de göçmenlerin) gibi sorunların gösterdiği üzere farklı dezavantajlı grupların ortak kesen sorunlarının olabildiği; ama aynı zamanda farklılaşan ihtiyaçlarının da olduğu bildirilmiştir. Barınma hakkı konusunda göçmen nüfusa yönelik ayrımcı uygulamalar ile ödemek zorunda kaldıkları yüksek kiraların dışında göçmenlerin göçmenlerin ve yoksul nüfusun kalitesiz, niteliksiz, deprem riski yüksek konutlarda ikamet ettikleri belirtilmiştir. Burada hem iki farklı grubun kesişen sorunlarına değinilmiş hem de, kitlesel göçle gelen nüfusun %90 civarındaki kesiminin yoksul olmasından kaynaklı, bu iki grubun karşı karşıya kaldığı hak temelli eksikliklerine vurgu yapılmıştır. Sosyal konutun dar gelirliler için yapılmasına rağmen; bu grup için

ekonomik olarak erişilebilir olmamasından ve ödenmesi mümkün olmayan borçlanma yaratmasından bahsedilmiştir. Zihinsel engellilerin konut konusunda uğradıkları ayrımcılık, kadınların bekâr olduklarında yaşadıkları konut sorunları, aile içi şiddet gibi sorunlar da barınma hakkı kapsamında ele alınmıştır. Cinsel yönelim nedeniyle uğranan ayrımcılığın da kişileri belirli semtlerde yaşamaya zorladığı belirtilmiştir. Mekânsal erişimde yaş dostu çevreler oluşturmanın önemi yine barınma hakkı tartışmasında, yaşlıların konutlardaki gereksinimleri ve karşılaştıkları problemler üzerinden vurgulanmıştır. Sağlık hakkı tartışmasında, HIV pozitif hastaların ve farklı cinsel yönelime sahip bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde uğradığı ayrımcılığa dikkat çekilmiştir. Eğitim hakkı konusunda, hem okul öncesi eğitimin hem de orta eğitimden liseye geçişin kadınlar açısından önemi vurgulanmıştır. Artan yoksullukla beraber bu konulardaki sorunların daha yaygınlaştığı belirtilmiştir. 4+4+4 sistemi gibi yeni uygulamaların da kadın eğitimi ve okur-yazarlığı açısından olumsuz etkilerinin olduğu ve bunun çocuk eğitimine de yansıyabileceği vurgulanmıştır. Başka bir dezavantajlı grup olan göçmenlerin eğitime erişimde yaşadığı zorlukların bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi yetersizliklerin yanı sıra elektrik ve internet erişimi gibi altyapı yetersizlikleriyle ilgili olduğu; bu durumun çocuk işçiliği, göçmenlik ve engellilik gibi farklı dezavantaj durumlarıyla kesiştiğinden bahsedilmiştir. Otizmli çocukların ihtiyacı olan özel eğitime ve yaşıtlarıyla kaynaştırıcı eğitime ulaşamadıkları belirtilmiştir. Yoksullukla kesişen durumlarda, bu eğitimlerin pahalı olmasının yoksul ailelerin otizmli çocukları için daha da engelleyici bir durum yarattığı vurgulanmıştır. Kültürel haklar söz konusu olduğunda, daha genel bir sorun olan altyapı yetersizliğinin özellikle Esenyurt gibi farklı etnik kökenlere sahip yoğun göçmen barındıran ilçelerde, bu eksikliğin daha ciddi bir sorun haline geldiğinden bahsedilmiştir. Yoksulluğun ve göçmenliğin hem ayrışan hem de kesişen biçimlerde gıda hakkına erişimde dezavantajlı durumlar yarattığı, belirli mahallelerde ekonomik gerekçelerle gıdaya erişimde sorunlar yaşandığı belirtilmiştir.

- **Mekânsal erişimin** temel bir mesele olarak birçok konu ve grup açısından sorunlu olduğu vurgulanmıştır. Sağlık hakkında bu konu, şehir hastanelerinin uzak lokasyonlarda ve çok yoğun olmalarından dolayı, bu modelin sağlık hakkına erişimi engellemesi üzerinden örneklendirilmiştir. Barınma hakkında, fiziksel engellilerin kullanımı için rampaların olmaması, erişilebilir olmayan binalar örneği verilmiştir. Kültürel haklar açısından da mekânsal erişimdeki sorunlara, kültürel bariyerlere dikkat çekilmiş ve özellikle dezavantajlı grupların bu anlamda karşılaştıkları kısıtlar vurgulanmıştır

- **Bilgilendirmenin ve farkındalık yaratmanın** önemi farklı açılardan vurgulanmıştır. Bir örnek olarak, cinsel sağlık bilgisinin ayrımcılık sebebiyle herkese ulaşamadığı ve bu nedenle, bireylerde psikolojik sorunların oluştuğuna dikkat çekilmiştir. Çocuk obezitesi hakkında bilgilendirme eksikliği olduğu belirtilmiştir. Barınma hakkı konusunda, rant odaklı bakış açısının yerine daha küçük mekânlarda da nitelikli hayatların yaşanabileceğine dair kamuoyuna bilgilendirme yapılması önerilmiştir. Sağlık hakkı konusunda, özellikle COVID-19 döneminde yaşlılara yönelik düşmanlığın yayıldığı, bununla mücadele için doğru bilgilendirmeyle yaşlılara saygının yeniden yapılandırılmasının gerektiği vurgulanmıştır. Eğitim hakkı konusunda, eğitimcilerde farkındalık yaratmak için marjinal gruplara yönelik eğitici/eğitmen eğitimlerinin verilmesi gerektiği aktarılmıştır. Özel olarak ise, otizmli çocukların yaşıtları ile birlikte eğitim alma hakkına sahip oldukları konusunda genel bilgilendirme ve otizmli çocukların ailelerine yönelik bilgilendirme yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Kültürel haklar açısından ise birlikte yaşamı geliştirme bakış açısıyla yerel halk ile göçmenlerin ortak kültürel değerleri benimsemeleri için çalışmalar yapılması önerilmiştir.

- **Ölçülebilir ve sürdürülebilir** eylemler için doğru planlama yapılması gerektiği, doğru planlama için de veri kullanımına özen gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir. Belediyenin müdahale edeceği konularla ilgili verinin takip

edileceği mekanizmalar oluşturulması önerilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden de faydalanmanın gerekliliği vurgulanmıştır. Mevcut durumun belirlenmesi için harita üretilmesinin önemine dikkat çekilmiştir. Katılımcılık ve şeffaflık ilkeleri öne çıkarılmıştır.

- **COVID-19 Salgını ile birlikte mekânsal ve teknik yetersizliklerin** kente dair hakları olumsuz yönde etkilediği, erişilebilirliği ciddi ölçüde azalttığı ortaya konmuştur. Sağlık hakkı özelinde evde sağlık hizmeti ihtiyacının artması, engellilerin yaşamsal ihtiyaçlarına erişimde yaşadıkları sorunlar, yaşlıların haklarının ihlali ve sağlık çalışanlarının psikolojik ve mental sağlığının bozulması ön plana çıkarken, eğitim hakkı özelinde çok yüksek seviyelerde eğitimden kopuşların gözlemlendiği vurgulanmıştır. Göçmen ailelerin ve güvencesiz sektörlerde çalışan ailelerin çocuklarının eğitime erişimlerinin finansal yetersizlikten kaynaklanan dijital uçurum sebebiyle kısıtlandığı belirtilmiştir. Bir örnek olarak, Roman çocukların eğitime erişiminin düştüğü belirtilmiştir. Okuryazarlığın düşük olduğu Roman ailelerde, dijital okuryazarlığın zaten çok düşük olduğu, bu nedenle uzaktan eğitim konusunda çocuklarına destek olamadıkları; yoksullukla artan dezavantajlı durum sebebiyle, maddi imkânlardan da mahrum oldukları belirtilmiştir. Roman kız çocuklarının ihmal ve istismara açık hale geldiği, erken evliliklerin ve ev işçisi olma hallerinin arttığı gözlemlendiği vurgulanmıştır. Roman erkek çocuklarının ise tam zamanlı işlere başladıkları; bunun haricinde hem madde bağımlılığına hem de madde satımına yöneldikleri vurgulanmıştır. Orta sınıfların da bu dönemde eğitim konusunda ciddi hak kayıplarına uğradıkları belirtilmiştir. Dijital imkânlara erişimin yanında erişilen eğitimin niteliği de sorgulanmıştır. Eğitimin aynı zamanda bir sosyalleşme alanı olduğu, hem çocukların hem de yetişkinlerin COVID-19 ve onun getirdiği dijitalleşme nedeniyle bu sosyalleşmeden de mahrum kaldıkları belirtilmiştir. Okula gidememenin çocuklar için başka bir olumsuz etkisi, özellikle tek öğünü okulda yiyebilen çocuklar için, bu öğünden mahrum kalmaları olmuştur. Ayrıca çocukların korunması konusunda da önemli bir rolü olan, onların ihtiyaçlarını tespit edebilen öğretmenlerin bu fonksiyonlarını da yerine getiremedikleri belirtilmiştir. COVID-19'un kültürel haklar üzerinde de olumsuz etkilerinin olduğu, dijitalleşmenin var olan eşitsizlikleri daha da derinleştirdiği belirtilmiştir. Gıdaya, temiz suya ve hijyen malzemelerine erişimde yoksulların ve göçmenlerin yaşadıkları sorunların COVID-19 döneminde daha da arttığı vurgulanmıştır.

- **Sağlık hakkı** gibi yerel yönetim temsilcilerinin ağırlıklı olduğu odalarda tartışma, talep ve beklentilerden çok İBB'nin gelecek planları üzerine odaklanmıştır. Mobilize ekipler, web ve mobil uygulama hizmetlerinin yanı sıra önleyici ve koruyucu hizmetlerin önemine vurgu yapılmıştır. Talepler açısından ise, Türkiye'deki iyileşme odaklı sağlık politikalarının açıkta bıraktığı koruyuculuk yönünde yerel yönetimin görev alabileceği, aynı zamanda aile sağlığı merkezlerinin yer sorunu konusunda yerel yönetimin destekleyici pozisyonda olabileceği söylenmiştir. Bir başka öneriyse, COVID-19 döneminde önem kazanan uzaktan sağlık hizmetlerinin sağır bireyler için ayrımcı olması eleştirisinden hareketle, evde sağlık hizmetleri için İBB personellerinin iyi seviyede işaret dili bilmesi önerisi olmuştur.

- **Barınma hakkı** gibi yerel yönetim temsilcilerinin görece daha az olduğu tartışmalarda, bu sefer İBB'den beklentiler ön plana çıkmıştır. Konut sektörünün neredeyse tamamının piyasa dinamiklerine bırakılmış olması sebebiyle yerel yönetimin daha fazla inisiyatif alarak, ucuz konut üretimi için politika geliştirmesi önerilmiştir. İstanbul'da konut eksiğinin olmadığı, konutların birer yatırım aracı olarak kullanılması nedeniyle barınma hakkına erişimde eksiklik yaşandığı, bununla bağlantılı olarak yaşanan rant süreçlerine karşılık İBB'nin sahadan bilgi alarak, iletişim kurarak, uzmanlardan destek alarak müdahale edebileceği belirtilmiştir. Bir başka önemli konu olarak, Romanlar, farklılaşan cinsel kimlikler, engelliler gibi grupların farklılaşan ihtiyaçlarına yönelik, kültürel ve gündelik yaşam

şekillerine hitap eden çözümler üretebilmesi vurgulanmıştır. Özel olarak belirtilen taleplerden biri, yerel yönetimlerin cinsel şiddet sonrası destek sistemi sorumluluğu ilkesi üzerinden İBB'nin seçim vaadinde de bulunan, cinsel şiddetle mücadele için kritik öneme sahip tecavüz kriz merkezlerinin (TKM) kurulması olmuştur. Genel olarak da, müdahale alanlarının belirlenmesinde uzmanlardan ve STK'lardan görüş alınmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

- **Eğitim hakkı** tartışmasında, eğitimden kopan çocukların eğitime devam edebilmeleri için yerel yönetimin müdahale etmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Sosyal kart desteği yerine, mahalle bazlı toplum merkezi ve telafi eğitimleri gibi daha kısa, orta ve uzun vadeli destekleyici sosyal politikalara ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Başka bir öneri, kırılgan gruplara odaklanılarak, iyileştirici yönü olan kültür sanat becerilerinin telafi edilmesi olmuştur. Otizmli çocuklar için özel eğitim merkezlerinin ve eğitimcilerinin desteklenmesi önerisi yapılmıştır. Çocuk işçiliği ile mücadele için, birimler arası işbirliğinin ve zamansız okul modellerinin önemi vurgulanmıştır. Okullara sağlıklı gıda temini için, yerel üreticilere destek projeleri önerilmiştir. Başta kamusal alanların hak temelli kullanımı olmak üzere, yerel yönetime karşılaşma alanlarının çoğaltılması ve zenginleştirilmesi yoluyla farklı grupların kent hayatında ortaklaşmasının sağlanması yönünde önerilerde bulunulmuştur. Yerel yönetimin, COVID-19 ile daha da önem kazanan dijitalleşme imkânlarının kolaylaştırılması konusunda da görev alabileceği belirtilmiştir.

- **Kültürel haklar** konusunda, kültürel etkinliklerin yalnızca merkezi alanlarda yoğunlaşmaması, mahalle ölçeğini kapsayacak şekilde çeşitlenmesi ve merkezi ölçek ile yerel ölçek arasında bir denge oluşturulmasının ve hemşehrilik hukuku temelinde kapsayıcı bir politika oluşturmanın önemi vurgulanmıştır.

- Barınma hakkındaki gibi sağlık hakkında da, kültürel haklarda da gıda hakkında da, yerel yönetimin diğer yerel yönetim unsurlarıyla, kamu ve STK'larla **aktif işbirliği** içinde çalışması gerekliliği ön plana çıkmıştır. Uluslararası ve yerel aktörler ile işbirliği, kültürel haklar konusunda diğer haklardan farklı olarak daha vurgulanan bir mesele olmuştur. Ayrıca yerel ihtiyaçların yerinde tespit edilmesi, var olan kültürel hizmet veren yapıların revize edilmesi, kültürel üretim imkânlarının arttırılması ve yerel aktörlerin sürece katılmaları konuları kültürel haklar tartışmasında vurgulanmıştır.

- **Gıda hakkı konusunda,** aşevi, depo ve market formatında olan gıda bankalarının entegre biçimde yaygınlaşması önerisinde bulunulmuş, bireysel tarım alanları ve kent bostanları gibi alternatif alanların desteklenebileceği belirtilmiş, bu sayede yerel yönetimlerin sosyal hizmet bütçesinin de azalacağı belirtilmiştir.

II. Oturum:

Paralel Oturum A:
Birlikte Yaşam – Kapsayıcı İstanbulluluk

Paralel Oturum B:
Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik

11.45-13.15 arası gerçekleştirilen II. Oturumun başlangıcında, katılımcılara menti uygulaması üzerinden iki soru yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar sonucunda bir sözcük bulutu oluşturulmuş ve eşzamanlı olarak katılımcılar üzerinden toplantı ekranı üzerinden paylaşılmıştır. 60 katılımcının "İstanbul nedir? İstanbul'da kim yaşar?" sorusuna verdiği cevaplarda öne çıkan anahtar kelimeler, "metropol," "kaos," "tarih" ve "hayat" olmuştur.

Şekil 2: Çalıştay katılımcılarının
"İstanbul nedir? İstanbul'da kim yaşar?"
sorusuna verdikleri yanıtlar ve sıklığı

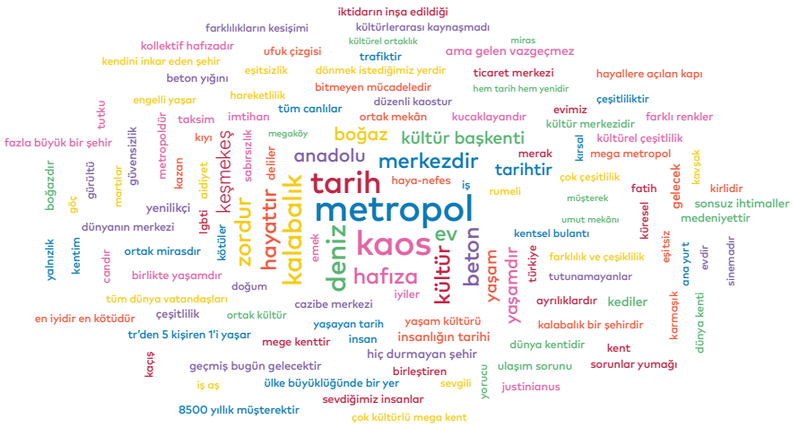

"İstanbul'da nasıl hayatta kalınır?" sorusuna ise 62 katılımcıdan gelen "çok hızlı", "mücadele ederek," "dayanışmayla," "çalışarak" ve "savaşarak" cevapları ön plana çıkmıştır. Çalıştay katılımcılarının %37'sinin STK temsilcileri olduğu düşünüldüğünde, mevcut toplumsal sorunların ortadan kaldırılması için sembolik olan bu fiillerin ön plana çıkması anlamlıdır.

Şekil 3: Çalıştay katılımcılarının
"İstanbul'da nasıl hayatta kalınır?"
sorusuna verdikleri yanıtlar ve sıklığı

Menti uygulaması sonrasında başlayan tartışmalarda, "Birlikte Yaşam – Kapsayıcı İstanbulluluk" ile "Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik" temaları üzerinden katılımcılar iki paralel temaya ayrılmış ve bu temalar üzerinden üçer soru sorulmuştur. Bu temalar yine uzmanların çalışmaları ve temel katılımcılarla yaptıkları görüşmeler sonucunda belirlenmiştir.

Paralel Oturum A: Birlikte Yaşam – Kapsayıcı İstanbulluluk

Birlikte yaşama dair sorular kısmında: **"İstanbul'un farklı kent kimlikleri nasıl tanımlanabilir,** (çoklu/ kesişimsel/ katmanlı) **ayrımcılık sorunları birlikte yaşamı nasıl etkilemektedir?** (Kent sakinleri ayrımcılığı nasıl deneyimliyor)", **"İstanbulluların kenti bir arada yaşayabilecekleri karşılaşma mekânları nasıl geliştirilebilir, bu anlamda, kamusal alanların, kültürel mekânların ve kültürel miras alanlarının potansiyeli nasıl ortaya çıkarılabilir?** (nasıl mekânlar, nasıl etkinlikler düşünülebilir)", **"Yerel yönetimin öncelikli müdahale alanları ne olmalıdır?"** soruları sorulmuştur.

Katılımcılar İstanbul'u hem bir kaos ve mücadele alanı olarak hem de fırsatlar barındıran bir yer olarak tanımlamışlardır. İstanbul'un çok büyük, çok çeşitli olması ve farklı kimliklere ev sahipliği yapması, kentin bu ikili yapısıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir. Başka önemli bir nokta olarak, insan toplulukları dışında İstanbul'un, koruları, bostanları, ritüelleri, inançlarıyla somut ve soyut yaşam değerleri, su kültürü, vapurları, kıyıları gibi çoklu kültürel miras değerlerinin de dikkate alınmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Ancak tam da bu çeşitlilikten ötürü, eski ve yeni İstanbulluluk gibi kategorilerin ayrımcılık yaratabileceği belirtilmiştir. Kent kimliklerinin sonsuz olduğu, hiçbirini yok saymadan tüm kimlikleri tanımanın çok zor olduğu; bu nedenle kimliğin tanımının yapılmasının dahi sorunlu olabileceği, özgün deneyimi kurmak için bu tanımlardan kaçınmanın daha doğru olabileceği aktarılmıştır.

Katılımcılar, katmanlaşmış göçmen toplulukları gibi karmaşık kentsel kimliklerin yanı sıra İstanbul'un kimlikleri arasında kadınlar, farklı cinsel yönelim ya da kimliğe sahip bireyler, seks işçileri, HIV ile yaşayanlar, cinsel şiddete maruz kalanlar ve kalma potansiyeline sahip olanlar ya da cinsel şiddetten hayatta kalanlar gibi dezavantajlı grupların yer aldığını aktarmıştır. Bu birey ve grupların, etiketlenme, nefret suçuna maruz kalma, güvenlik ihtiyacı, haklara erişimde sıkıntı yaşama ya da kaygı duyma ile destek isteyememe, daha kapalı yaşamayı tercih etme, belli semtlerde yaşamak zorunda kalma gibi sorunlar yaşadığına dikkat çekilmiştir. "Kendi gibi insanların olduğu" mekanlarda barınma, bir yerden bir yere göç eden insanların uzun zamandır deneyimlediği bir pratiktir. Hemşehri derneklerinin önemi, zamanında yerine getirdikleri toplumsal fonksiyon ve sonrasında kentlilik bilincine dair oluşturdukları direnç, hissedilen bu belirli semtlerde oturma zorunluluğunun uzun süredir var olan bir örneğidir.

Her ne kadar büyük bir şehir olmasından ve farklı gruplarla daha çok karşılaşma, etkileşme, diyalog kurma ihtimalini ve şansını yaratmasından ötürü İstanbul'da ayrımcılığın Türkiye geneline göre daha az deneyimlendiği gözlemlense de, birçok dezavantajlı grubun İstanbul'da mekânsal olarak farklılaşan zorluklar yaşadığı vurgulanmıştır. Yapısal sorunlara da vurgu yapılarak, kentin herkesin kenti olamadığı, kentsel dönüşümün hızlandırdığı bir süreçle beraber, emekçilerin (özellikle mavi yakalıların) ve yoksulların kentin çeperine itildikleri ve kent merkezinin giderek üst gelir sınıfına aktarıldığı belirtilmiştir. Yoksullukla beraber birlikte yaşamanın daha da zorlaştığı, kutuplaşmış, geçişken olmayan bölgelere ve semtlere ayrılmış kentte, toplumsal cinsiyet, etnik köken, sosyal sınıf, göçmen olma ve yaşam tarzı üzerinden ayrımcılıkların yaşandığı aktarılmıştır. Bu ayrımcılıkların sıklıkla, çoklu ve kesişimsel biçimler aldığı ifade edilmiştir.

Önemli bir ayrımcılık biçimi olarak mekânsal damgalama meselesi, Romanların yaşadığı örnek üzerinden vurgulanmıştır. Geçmiş dönemlerde sürdürdükleri mesleki faaliyetleri nedeniyle farklı mahallelerle sosyal temasları daha çok ve ilişkilenme

biçimleri daha yatay olan Romanların, bu mesleklerin ortadan kalkması ve kentin çeperlerine gitmeye zorlanmalarıyla, çok daha fazla ayrımcılığa uğramaya başladıkları belirtilmiştir. Yaftalanma korkusu nedeniyle Suriyeli annelerin kamusal alan olan parkları çocukları için sadece kimsenin olmadığı geceleri kullanmaları da, mekânda ayrımcılık örneği olarak verilmiştir.

Çözüm olarak, **kimliklerin ilişkilendirildiği, anonimleşebildiği, birbiri ile etkileşime geçebildiği kentsel mekânlara duyulan ihtiyaç** katılımcılar tarafından ön plana çıkarılmıştır. Ötekileştirmenin, kin ve nefret söylemlerinin ortak kamusal alanlarda bir araya gelme, etkileşimler ve eğitimler ile aşılabileceği vurgulanmıştır. Özellikle göçmenlerin kamusal alanda görünürlük kazanmalarının önemi belirtilmiştir. Mekânsallaşamayan, sembollerini mekâna aktaramayan kültürel grupların ve kamu desteği alamayan en dezavantajlı grupların kentte kaybolduğu sorun olarak belirtilirken, kültürel çeşitlilik ve mekânsal iz çalışmalarıyla ortak miras haritalarının yapılabileceği önerilmiştir.

Ancak aynı mekânda yaşamanın bir arada yaşamak anlamına gelmediği gerçeğinden hareketle yerel yönetimlerin, kamusal alanların buluşma ve sosyalleşme işlevlerini arttırması önerilmiştir. Yerel yönetimlerin, ellerinde olan altyapıyı bakış açısını değiştirerek, mahallelerin ihtiyaçlarını gözeterek ve katılımcı süreçlerle işlevlendirme kararlarını vererek kullanmaları önerisi getirilmiştir. Bunun dışında, ayrımcılığa uğrayanların – mesela kadınların – kendilerini güvende hissetmesi için sokak aydınlatması gibi hizmetlerin daha iyi verilmesinin önemi vurgulanmıştır. Sokakların önemli bir kamusal mekân olduğu hatırlatılmıştır. Çocuk ve gençlerin yetişkinlere göre daha önyargısız olduklarından, onlara birlikte yaşamla ilgili kaynaştırıcı eğitimler düzenleme önerisi getirilmiştir. Kültürel alanların bu anlamdaki potansiyellerine vurgu yapılarak, çeperlerde kamusal alanların, özellikle de tiyatro, sinema ve müze gibi kültürel alanların az olması sorun olarak belirtilmiştir. Özellikle müzelerin, yaşanılan kente aidiyeti arttırma fonksiyonuna sahip olsa da; müze ücretleri nedeniyle erişilebilirliklerinin düşük olduğu vurgulanmıştır. Dezavantajlı gruplara özel ayrı faaliyetler yerine beraber faaliyetler oluşturulmasının önemine dikkat çekilmiştir. Ancak bu kapsayıcı yaklaşımın bir proje olarak değil; tek tipleştirme amacı gütmeden, kendiliğinden, organik olarak gelişen ve uzun soluklu çalışmalar gerektiren bir süreç olarak düşünülmesi gerektiği belirtilmiştir. Kamusal alanda kapsayıcılığın sağlanması için, yurttaşlara – özellikle de dezavantajlı gruplara – sorularak, katılımcı yöntemlerle kendi mekânlarını kurgulama şansı verilmesi önerilmiştir.

Belediyelerden beklenen başka bir müdahale alanı, mevzuat eliyle dini tesisler üzerinde üretilmiş ayrımcılığın üstesinden gelinmesi olmuştur. İngiltere örneğinde olduğu gibi, yerel yönetimin kamusal alanlardaki binaları belirli bir dine ayırmak yerine genel bir bina tipi olarak işaretleme yapabileceği ve isim üretme konusunu topluluğa bırakabileceği aktarılmıştır. Böyle çözümlerin, Cemevleri ile ilgili sorunu ortadan kaldırabileceği vurgulanmıştır.

Birlikte yaşam konusunda farklı görüşler de belirtilmiştir. Örnek olarak, hemşehri derneklerinin birlikte yaşama katkı mı sunduğu, yoksa buna bir bariyer mi oluşturduğu konusu, katılımcılar arasında uzlaşılamayan bir mesele olarak kalmıştır. Herkesin birlikte yaşamasının bir zorunluluk olmaması gerektiği tartışılmıştır. Ayrıca, karşılaşma mekânlarının her zaman uyum üzerinden kurulması gerekmediği, çatışmaya da sahne olabilecekleri belirtilmiştir. Özel bir örnek olarak da, sokağa çıkamayan ve kamusal alanlara erişemeyen engellilerin nasıl bu kapsayıcılık içine alınacağı tartışılmıştır.

Paralel Oturum B: Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik

Paralel oturum olan Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik bölümünde ise, **"İstanbul'da yaşanan yoksulluğun boyutları nelerdir,** bu yoksulluğun temelindeki nedenler nelerdir?" (kadınların, göçmenlerin, farklı yaş gruplarının yoksulluğu, mekânsal ayrışmalar, vb.), **"İstanbul'da yaşanan istihdam sorunları nelerdir** (esnek istihdam, eksik istihdam, çalışma koşulları, genç işsizliği, kadınların istihdam dışı kalmaları

- bakım emeği, engelli istihdamı, güvencesizlik) ve (yerel yönetimlerin) **öncelikli müdahale alanları ne olmalıdır?"** soruları sorulmuştur.

Katılımcıların bir kısmı İstanbul'u eşitsizliğin ve adaletsizliğin, güvencesizliğin ve ucuz işgücünün kenti olarak tanımlamış ve bundan en çok dezavantajlı kesimlerin etkilendiğini belirtmiştir. Sorulara verilen cevaplarda işsizlik sorunları, yerel halk ile göçmenlerin güvencesiz istihdamı ve özellikle de çalışan yoksulluğu konularına vurgu yapılmıştır. Kadın yoksulluğunun ve genç/öğrenci yoksulluğunun önemi aktarılmıştır. Derin yoksulluk ve yeni yoksulluk gibi kavramların mevcut durumu tanımlamak için kullanılmaları önerilmiştir. Çocuk işçiliği, kültürel ırkçılık ve şive ırkçılığı nedeniyle iş bulamamak, kritik meseleler olarak masaya yatırılmıştır.

Yoksulluğun, güvencesizlikle ve diğer istihdam sorunlarıyla doğrudan ilişkili olduğu, günlük işlerde ve yarı zamanlı çalışma modellerinin yoksulluğu arttırdığı vurgulanmıştır. İstanbul'un yüksek istihdam potansiyeline rağmen kentteki iş gücünde "niteliğin niteliksizleştirilmesi" sürecinin meydana geldiği, güvencesizliğin işçiler üzerinde bir baskı aracına dönüştüğü aktarılmıştır. Göçmenler örneğinde bunun açıkça görüldüğü, kayıtsız ve asgari ücretin altında çalışmak zorunda kalan göçmenlerin dezavantajlarının giderek derinleştiği belirtilmiştir.

Katılımcılar tarafından göçmenlerin yaşadığı bu istihdam sorunlarının genel istihdam alanında bir baskı oluşturduğu ifade edilmiştir. Piyasada güvencesiz ve kötü koşullarda çalışmayı kabul eden hazır bir kitlenin bulunmasının, kentteki tüm istihdam şartlarını etkilediğinden bahsedilmiştir. Sadece göçmenlerle kısıtlı olmayan kentsel ayrışmanın, kıt kaynaklardan daha çok yararlanma konusunda gruplar arasında bir mücadeleye dönüşmüş olduğu aktarılmıştır. Hemşehri ağları gibi toplumsal bağlarla oluşan gruplaşmalar eskiden yoksulluğu önleyen bir fonksiyona sahipken; gelinen aşamada kırla bağın kopmasıyla birlikte, bu gruplaşmaların olumlu fonksiyonunu yitirdiği, yoksulluğun derinleşmesini engelleyemediği ve sadece ayrıştırıcı özelliklerinin kaldığı belirtilmiştir.

Mekânsal ve sosyokültürel eşitsizliklerin birbirini beslediği ifade edilmiştir. Kentsel rantın yoksulluğu derinleştirdiği, zenginle yoksul arasındaki gelir uçurumunun fazla olmasının kentte gelirin eşitsiz dağılmasına sebep olduğu aktarılmıştır. Mevcut ücretlerin yaşamak için yeterli olmamasından dolayı, yoksulluğa çözüm olarak İstanbul'u terk edip memleketlerine dönme eğiliminden bahsedilmiştir. Mekânsal eşitsizliğe başka bir örnek olarak, konut yoksunluğu dolayısıyla emeklilerin – ev sahibi olsalar bile – konut ve aidat fiyatlarının yükseldiği mahallelerden çıkmak zorunda kalmaları verilmiştir.

COVID-19 salgınının, yoksulluğu da istihdam sorunlarını da derinleştirdiği belirtilmiştir. Yeterli seviyede gerçekleşmeyen istihdamın bu süreçte daha da azaldığı, mevcut iş yükünün daha az sayıda çalışana yüklendiği, evden çalışmaya geçilmesiyle çalışma saatlerinin arttığı ve kısa çalışma ödeneği gibi düzenlemelerle istihdamın azaldığı vurgulanmıştır. Salgın sırasında gıdaya erişememenin yoksul kesim üzerinde ciddi ruhsal tahribatlar yarattığı, eğitim hizmetlerine erişimde ciddi eşitsizlikler meydana getirdiği ve kadınlara yönelik şiddeti arttırdığı bu oturumda da ön plana alınmıştır.

Yerel yönetimden beklenti olarak, merkezi yönetimin politika üretme konusunda harekete geçmemesi halinde yerel yönetimin bu konuyu görev edinmesi gereği aktarılmıştır. Mahalle bazlı haritalar oluşturarak ve sivil toplumla işbirliği aracılığıyla yerelin özgünlüğünü anlayan; ama aynı zamanda daha bütüncül ve sosyal uyum temelli bakış açısına sahip politikaların uygulanması gerektiği belirtilmiştir. İstihdam ile yoksulluk arasındaki bağlantı vurgulanarak, yoksulluk sorununun yeterli ücretin ve güvencenin sağlanmasıyla çözülebileceği ön plana çıkarılmıştır. Bu olmadığı takdirde, yiyecek ve gelir yardımlarıyla olumsuz bir döngüye girilip yoksulluğun sürekli yeniden üretildiğine dikkat çekilmiştir. Bu tarz destek sistemlerinden mezuniyetin sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Bunun için de iyi bir takip sisteminin kurulması gerektiği ve yardım alan kesimlerin düzenli aralıklarla takip edilmesi gerektiği aktarılmıştır.

Bir yandan da yiyecek yardımına alternatif bir çözüm olarak, ihtiyaç sahiplerine ulaştırılacak ucuz ve güvenli gıda için yüksek gelirlilerden daha çok vergi alınması, kaynak sağlayacak bu vergilerle kooperatiflerin desteklenmesi ve gıda bankalarının kurulması gibi modeller önerilmiştir.

Ayrıca, katma değeri yüksek stratejik sektörlerin tespit edilmesinin ve bu sektörlere yönelik yeni nesil istihdam politikaları geliştirilmenin önemi vurgulanmıştır. Bu sayede derinleşen genç işsizliğine de çözüm bulunabileceği aktarılmıştır.

Kadın işsizliği ile ilgili önemli bir sorunun kadınların yaşadığı ev-iş dengesizliği olduğu, bunu önleyebilmek için meslek edindirme kursları ve çocuk bakımı için erkeklere izin gibi düzenlemelerin yapılabileceği aktarılmıştır. Genel olarak, kadın işi erkek işi ayrımının ortadan kaldırılmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir.

Mekânsal eşitsizliklerin beslediği gelir eşitsizliği ile ilgili, yatırım amaçlı konut üretimini engelleyici, kullanım değerini öne çıkaracak, yatırım değerini düşürecek politikalar geliştirilmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

COVID-19 dönemi ihtiyaçlarından hareketle yoksullara yönelik internet ve bilgisayar desteği sağlanması, genel olarak da dayanışma mekanizmalarının kurulması gibi öneriler yapılmıştır.

İBB özelinde, İstihdam Ofislerinin İSMEK'lerle beraber hareket edebileceği, İSMEK'lerdeki eğitim çalışmalarının günümüz ihtiyaçlarına göre revize edilerek iş bulma olanaklarının arttırılabileceği önerisinde bulunulmuştur. İstihdam Ofisleriyle ilgili başka bir öneri, inşaat, tekstil, kâğıt toplayıcılığı gibi güvencesiz çalışma biçimlerinin yoğunlaştığı mahallelere yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi olmuştur mi oluşturduğu konusu, katılımcılar arasında uzlaşılamayan bir mesele olarak kalmıştır.

Değerlendirme ve Kapanış

Çalıştayın kapanış oturumunda, Vizyon 2050 Ofisi Koordinatörü Burcu Özüpak Güleç tarafından Vizyon 2050 Ofisi çalışmaları kapsamında sonraki adımlara yönelik kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Kentsel durum analizi çalıştaylarında elde edilen çıktılar ve ofis tarafından gerçekleştirilen analizler ışığında, strateji ve politikalara yönelik çalışmaların devam edeceği belirtilmiştir. Ayrıca, çalıştay katılımcıları ile "İstanbul Senin" anketi bağlantısı paylaşılmış, sahada devam etmekte olan anket çalışmalarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Ek 1. Çalıştay Programı

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

İPA İstanbul Planlama Ajansı

VİZYON 2050 KENTSEL DURUM ÇALIŞTAYLARI

ADİL, EŞİT, HAK TEMELLİ VE KAPSAYICI İSTANBUL

PROGRAM

Çalıştay Tarihi: 29 Haziran 2021, Salı 09.00-13.30 (Çevrim içi)

09.00 - 09.30	Açılış Konuşmaları ve Bilgilendirme
09.30 - 11.30	**1. Oturum: Kentsel Adalet**
11.30 - 11.45	Ara
11.45 - 13.15	**2. Oturum** **İklim Krizi, Ekoloji, Kırsal Alanlar, Kültürel Miras** **Paralel Oturum A:** Birlikte Yaşam - Kapsayıcı İstanbulluluk **Paralel Oturum B:** Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve İşsizlik
13.15 - 13.30	Değerlendirme Oturumu

ZOOM KAYIT BAĞLANTISI
Çalıştaya katılabilmek için https://www.ipa.istanbul/istanbulukorumak adresinden ad-soyad ve e-posta adresinizi girerek kaydınızı tamamlamanız gerekmektedir.

İstanbul Planlama Ajansı - Vizyon 2050 Ofisi
vizyon2050@ipa.istanbul / 0 (212) 403 99 00

Ekler

Çalıştay Programı
Çalıştaydan Görüntüler
Katılımcı Listesi

Ek 2. Çalıştaydan Görüntüler

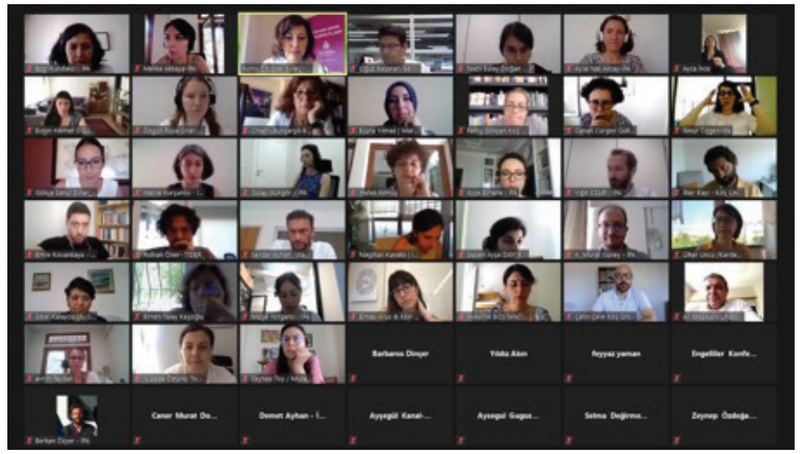

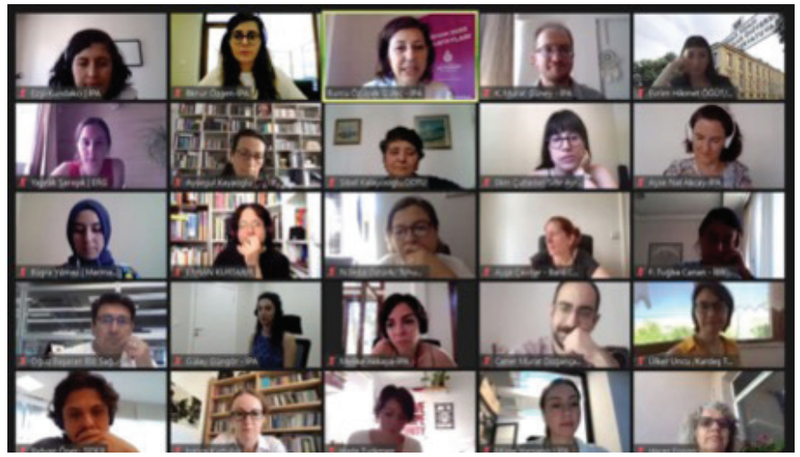

Ek 3. Katılımcı Listesi

Ad Soyad	Kurum
Abdullah Aysu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Ali Kurt	İBB
Asu Aksoy	Bilgi Üniversitesi
Asuman Türkün	Yıldız Teknik Üniversitesi
Ayca İnce	
Ayşe Çavdar	Marburg Üniversitesi
Ayşegül Güğüş	Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı (TESEV)
Ayşegül Kanal	Bilgi Üniversitesi
Ayşegül Kılıç	Şişli Belediyesi
Bahar Bayhan	Mekânda Adalet Derneği
Bahar Yalçın	Kedv (Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı)
Barbaros Dinçer	Kent Konseyi Kent Yoksulluğu Çalışma Grubu Moderatörü
Berra Zencir	İPA
Birsen Talay Keşoğlu	Kadın Eserleri Kütüphanesi
Bisher Addas	Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (UN WFP: United Nations World Food Programme)
Buket Sönmez	Öğretmen Ağı
Bülent Şık	
büşra yılmaz	Marmara Belediyeler Birliği
Canan Cürgen Gültaş	Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği
Caner Murat Doğançayır	İPA
Ceren Ay	Türkiye Engelliler Konfederasyonu
Ceren Lordoğlu	MSGSÜ
Çetin Çelik	Koç Üniversitesi
Cihan Uzunçarşılı Baysal	İstanbul Kent Savunması
Doğan Öztürk	KONUTDER (Konut Geliştiricileri ve Yatırımcıları Derneği)
Ekin Çuhadar	Sıfır Ayrımcılık Derneği
Erhan Kurtarır	Yıldız Teknik Üniversitesi
Esen Özdemir	Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD)
Esra Coşkun	İBB
Esra Huri Bulduk	İPA
Evrim Demirtaş	Kırmızı Şemsiye Derneği
Evrim Hikmet Öğüt	MSGSÜ
Fatih Kıyman	Hayata Destek Derneği
Fatoş Gökşen	Koç Üniversitesi

Ad Soyad	Kurum
Ferhan Gezici	İTÜ
Feyyaz Yaman	Karşı Sanat
Fırat Genç	Bilgi Üniversitesi
Gamze Çınar Ocak	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı İstanbul ŞÖNİM (Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezi)
Gizem Demirci Al Kadah	SGDD - ASAM
Gökçe Sanul Diner	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Günce Beyazer	Yerel İzleme Araştırma ve Uygulamalar Derneği (YERELİZ)
Hacer Foggo	Derin Yoksulluk Ağı
Hade Türkmen	
Harun Toptan	
Hilal Elver	UC Santa Barbara - BM Gıda Hakkı Özel Raportörü (2014-2020)
Hülya Yalçın	Hayvanlara Adalet Derneği
İlker Kayı	İNSEV
İlknur Yüksel Kaplanoğlu	Hacettepe Üniversitesi
İrem Öztürk	Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği
Kerem Derviş	İPA
Mehmet Özbingöl	İBB
Nihal Küçükyurt	İBB
Nilay Taşçıoğlu	erişilebilirherşey.com
Nuray Akpınar	İBB
Oğuz Başaran	İBB
Önder Yüksel Eryiğit	İBB
Onur Cantimur	Türkiye Engelliler Konfederasyonu
Onur Soytürk	İBB
Orkun Doğan	İstanbul Bilgi Üniversitesi
Özgür Arun	Senex: Yaşlanma Çalışmaları Derneği
Özlem Ece	İstanbul Kültür Sanat Platformu (İKSP)
Papatya Bostancı	İBB
Rabia Polat	İstanbul Işık Üniversitesi
Rabia Üstün	İPA
Rahim Noz	Kadıköy Dayanışma Ağı
Rıdvan Öner	Temel İhtiyaç Derneği
Seben Ayşe Dayı	erişilebilirherşey.com
Seda Öztürk	Tohum Otizm Vakfı
Selma Değirmenci	Maltepe Kooperatif Girişimi

Ad Soyad	Kurum
Sema Reyhan	İBB
Sena Nur Aydın	İBB
Serdar Ayhan	İBB
Sibel Kalaycıoglu	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Sinan Gökçe	Esenyurt Gölge Kültür Sanat Merkezi
Şule Tekkol	İBB
Sümeyra Uzun	Mahallem İstanbul
Ülker Uncu	BGST (Boğaziçi Gösteri Sanatları Toplu-luğu)
Yaprak Sarıışık	Eğitim Reformu Girişimi
Yasemin Usta	Trafikte Haklarım Derneği
Yıldız Akın	TMMOB İstanbul İKK Kadın Komisyonu
Yıldız Amca	İKGV İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
Zarife Akbulut	(SPoD) Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği
Zeynep Özdoğan Gacal	İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı
Zeynep Toy	Müzecilik Meslek Kuruluşu Derneği

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ

İstanbul
Planlama
Ajansı

ipa.istanbul